

1976/77:71

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

Tisdagen den 15 februari

Kl. 15.00

*Om möjligheterna
att spara elkraft i
hushållen*

§ 1 Justerades protokollet för den 4 innevarande månad.

§ 2 Herr talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för herr *Lidgard*, som var sjukskriven under tiden den 14 februari–den 31 mars, samt för herr *Henmark*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 1 mars–den 1 oktober.

Erforderliga ledigheter beviljades.

Herr talmannen anmälde att herr *Pettersson* i Stockholm (m) fr. o. m. den 15 februari inträdde som ersättare för herr *Lidgard* samt att herr *Hägelmark* (fp) även under tiden den 1 mars–den 1 oktober skulle tjänstgöra som ersättare för herr *Henmark*.

§ 3 Om möjligheterna att spara elkraft i hushållen

Fru bostadsministern OLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Carlssons* i Tyresö (s) den 3 februari anmälda fråga, 1976/77:233, och anförde:

Herr talman! Herr Carlsson i Tyresö har frågat mig hur mycket elkraft som kan sparas i det befintliga husbeståndet enligt de beräkningar som gjorts av planverket i dess nyss framlagda utredning och hur många kärnkraftsreaktorer denna inbesparing innebär.

Planverkets utredning, som överlämnats till mig den 31 januari, har remitterats den 3 februari. Remisstiden går ut den 15 mars. Den korta remisstiden beror på att regeringen så snart som möjligt vill underställa riksdagen frågan.

Planverket har i några räkneexempel antytt de totala besparingsmöjligheterna i bostadsbeståndet. Utredningen har emellertid inriktats på att redovisa dels olika tekniska möjligheter att spara, dels förslag till administrativa och lagtekniska lösningar som skall göra det möjligt att upprätta och genomföra en plan för förbättring av energihushållningen i byggnadsbeståndet. Några definitiva utsagor kan inte göras förrän remissbehandlingen är klar.

Herr CARLSSON i Tyresö (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Olsson för svaret, även om jag är förvånad över att det är helt innehållslöst. På samma fråga gav ju centern i valrörelsen tvärsäkra svar: det var inga som helst problem med att före 1985 spara så mycket att man kunde stoppa kärnkraften och dubbelt därtill. På denna sparplan byggde centern upp hela sin ener-

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om möjligheterna
att spara elkraft i
hushållen*

gipolitik.

Varför går det då inte längre att få ett klart besked från den regeringsledamot som har ansvaret för sparprogrammet? Fru Olsson har ju nu till sitt förfogande både departementets och planverkets experter. Är det i själva verket de härigenom inhämtade kunskaperna som gör att fru Olsson flyr från centerpositionerna i valrörelsen, eller räckte det att man övergick från oppositionsställning till regeringsställning och tvingades ta ansvar?

Enligt planverkets rapport skulle det vara möjligt att spara ca 14 % av energiförbrukningen i bostäder och lokaler efter en period av ca 20 år och detta till en kostnad av 20–25 miljarder kronor. Det man spar är emellertid endast till en femtedel elkraft, fyra femtedelar är olja. Denna kan i princip omvandlas till elkraft, även om det strider mot centerns vallöfte att inte bygga fler oljekraftverk. Tyvärr förlorar man dessutom en hel del energi vid förvandlingen från olja till el.

Det här förslaget skulle, jämfört med den sparplan som den socialdemokratiska regeringen lade fram, möjligen innebära en besparing med ytterligare ett aggregat, dvs. en minskning från 13 till 12. Samtidigt har emellertid fru Olsson, genom sin deklaration att alla sparåtgärder måste vara frivilliga, utan att avvakta remissförfarandet redan avvisat delar av planverkets förslag till sparande.

Av centerns storstilade sparplan, som skulle göra de 13 reaktorerna onödiga, finns alltså praktiskt taget ingenting kvar. Mycket riktigt har också den centerdominerade regeringen sett till att vi f. n. har 10–12 aggregat under byggnad eller i drift.

Jag tolkar det uteblivna svaret – och jag tror inte att statsrådet Olsson vågar motsäga mig på den punkten – som ett erkännande från regeringen att det inte går att med isolering m. m. av bostads- och lokalbestånd spara så mycket före 1985 att man därmed kan ersätta kärnkraften. Centerns sparplan föll samman som ett korthus när den mötte verkligheten. Den var ett skamligt bedrägeri mot väljarna, men nu är det avslöjat.

Fru bostadsministern OLSSON:

Herr talman! Jag skall mycket gärna gå in i en debatt med herr Carlsson i Tyresö när vi har lagt fram våra propositioner, både den som kommer att läggas fram i mars och den som förhoppningsvis skall komma någon av de sista dagarna av april. Jag tycker att det är rimligt att jag avstår från att kommentera planverkets rapport i dag, eftersom vi vill avvakta resultatet av remissomgången. Men så mycket kan jag ändå säga, herr Carlsson, att planverkets rapport inger mig mycket stora förhoppningar.

Vad sedan gäller frågan om energisparandet skall vara frivilligt eller inte, så har jag i mitt svar inte talat om detta. Jag vet inte vad herr Carlsson grundar sitt uttalande i den delen på. I och för sig tycker vi väl alla att frivilligt sparande är den första väg vi skall välja, men jag har för min del ännu inte uttalat mig i den frågan.

Herr CARLSSON i Tyresö (s):

Herr talman! Jag har läst i två tidningar att statsrådet Olsson har sagt att hon bestämt avvisar tvångslinjen. Det hade varit bra att få en dementi på den punkten, eftersom uppgiften har spritts i massmedia – jag har svårt att tro att man där har hittat på detta.

Det är vidare märkligt att fru Olsson åberopar remissomgången för att slippa svara i riksdagen, eftersom hon samtidigt – om nu uttalandet i pressen är riktigt återgivet – har tagit avstånd från planverkets förslag i vissa delar. Men även om vi lämnar den saken därhän för dagen vill jag understryka att ni kunde ge absoluta löften till de svenska väljarna före valet om att det skulle vara möjligt att spara dubbelt så mycket som vad som motsvarar de 13 reaktorerna. Nu vågar fru Olsson inte säga ett enda ord om hur många reaktorer sparprogrammet motsvarar. Jag tycker uppriktigt sagt att det är en ynkedom att handla på det sättet i politiken. Det är väl så att verkligheten har hunnit upp centern när den kommit i regeringsställning.

I december 1976 låg elförbrukningen 12 % över förbrukningen 1975, och det är en verklighet som ni inte kommer ifrån i regeringsställning. Därför accepterar ni nu kärnkraften, därför får de aggregat som redan är i drift fortsätta att gå och därför bygger ni också nya aggregat och anslår ytterligare miljon efter miljon och hundratals miljoner på hundratals miljoner. Förstår ni inte att era försök att lura människorna, som ni lyckades med i oppositionsställning, är dömda att misslyckas i regeringsställning? Ju längre ni skjuter upp detta erkännande, desto värre blir det för er själva och desto större svårigheter får ni att återupprätta den politiska moralen i denna fråga.

Fru bostadsministern OLSSON:

Herr talman! Vad till att börja med beträffar det som har stått i pressen kan jag deklarera att jag inte för någon tidning har uttalat mig om huruvida vi skall ha ett frivilligt eller ett icke frivilligt sparsystem.

I övrigt tycker jag att vi alla kan vara överens om angelägenheten av att finna vägar att spara energi. Att jag inte ytterligare utvecklar den frågan nu tycker jag att herr Carlsson i Tyresö skall förstå. Vi har tillfälle att återkomma till det när vi lägger fram vår proposition, där vi inte bara kommer att kunna ge uttryck för sådana förhoppningar som planverkets rapport inger utan kommer att ha ett betydligt fastare underlag för en diskussion.

Herr CARLSSON i Tyresö (s):

Herr talman! Jag skulle ha hyst respekt för fru Olssons avsikt att vänta med svaret på min fråga, om vi inte hade upplevt en valrörelse där svenska folket på denna punkt fick absolut kategoriska besked – jag har i min fråga till fru Olsson citerat ett sådant besked från centerledaren Fälldin. Då hade jag kunnat respektera fru Olssons inställning att vilja ha reda på ytterligare synpunkter innan besked ges till riksdagen.

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om möjligheterna
att spara elkraft i
hushållen*

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om förbättrad
säkerhet för
tågresenärer inom
Storstockholmsom-
rådet*

Men nu citerade jag den nuvarande statsministerns kategoriska besked att det går att spara dubbelt så mycket energi som motsvarar de 13 reaktorer. Vi har nu planverkets förslag, och med enkla kunskaper i matematik kan vi räkna ut hur mycket den besparing som kan göras i husbeståndet motsvarar i terawatt och därmed i kärnkraftsreaktorer.

Mot denna bakgrund uppfattar jag fru Olssons svar enbart som ett ytterligare försök att skjuta denna fråga på framtiden. Men sanningsen ögonblick kommer och det blir bara värre, herr talman, ju längre regeringspartiets företrädare skjuter på det slutliga och riktiga svaret.

Fru bostadsministern OLSSON:

Herr talman! Jag sade att jag var mycket förhoppningsfull med anledning av planverkets rapport. Med det lilla vi har räknat på kommer vi till helt andra tal än dem som herr Carlsson i Tyresö har låtit sig intervjuas om att han har kommit fram till.

Vi får se framöver vilken matematik som står sig.

Herr CARLSSON i Tyresö (s):

Herr talman! Jag konstaterar att jag har vågat precisera vad denna besparing innebär i fråga om antal reaktorer – möjligen en.

Fru Olsson, som företräder det parti som i valrörelsen hävdade att det var möjligt att spara dubbelt så mycket som svarar mot 13 reaktorer, vågar inte i dag i siffror precisera någonting. Redan det är för mig tillräckligt svar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om förbättrad säkerhet för tågresenärer inom Storstockholmsområdet

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara herr *Wirmarks* (fp) den 31 januari anmälda fråga, 1976/77:224, och anförde:

Herr talman! Herr Wirmark har frågat mig vad jag avser att göra för att förbättra säkerheten för tågresenärerna inom Storstockholmsområdet, framför allt vad avser trafik i båda riktningarna på enkelspår.

Järnvägen är allmänt sett ett säkert transportmedel med en jämförelsevis mycket låg olycksfrekvens. Det är också en strävan hos SJ att ytterligare förbättra säkerheten.

Säkerhetsarbetet inriktas naturligtvis i första hand på att förebygga och förhindra olyckor. Nya säkerhetssystem utvecklas och tas successivt i bruk. Som exempel kan jag nämna linjeblockering, fjärrblockering, tågorderradio och senast automatiskt tågstopp. SL-området är redan försett med linjeblockering i kombination med fjärrblockering. Tågorderradio har nu också installerats på alla pendeltåg. SL-området är sålunda i sä-

kerhetstekniskt hänseende väl utrustat.

Ett system med automatiskt tågstopp (ATC) har utvecklats av SJ i samarbete med industrin och skall införas vid SJ så snart som möjligt. Med ett ATC-system kommer olyckor av den typ som herr Wirmark tar upp att förhindras. Utbyggnaden av ATC kommer att börja inom SL-området, där systemet planeras vara i bruk år 1979. I årets budgetproposition har jag beräknat de medel till SJ som behövs för att införa ATC i planerad takt.

Herr WIRMARK (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Enligt svaret skulle det i Stockholmsområdet vara relativt välbeställt med säkerheten för tågresenärerna, och det är nog riktigt. Men vi vet också att olyckor och olyckstillbud har inträffat under senare år och att de fortsätter att inträffa. Det är därför angeläget att något görs för att förbättra säkerheten för tågresenärerna.

Inom SL-området finns s. k. skyddsväxlar, vilka automatiskt växlar in tåg på ett stickspår vid möte på samma spår. Kallhällsolyckan i slutet av förra året inträffade efter infart på ett sådant stickspår. Föraren hann inte stanna tåget innan spåret tog slut, och tågsättet vält därför omkull med både materiella och personella skador som följd. Jag ville med min fråga ge kommunikationsministern anledning att överväga vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att förbättra säkerheten för tågresenärerna så att liknande olyckor i största möjliga mån undviks i framtiden.

Man skulle i det sammanhanget kunna tänka sig att införa dubbelspår, en möjlighet som jag inte tror att kommunikationsministern nämnde i sitt svar. Om en sådan möjlighet är otänkbar frågar sig en lekman som jag om inte stickspåren skulle kunna förlängas så att föraren hinner stanna innan spåret tar slut. Det var åtgärder av det slaget jag åsyftade i min fråga.

Det är klart att vi med tanke på de olyckor som skett inte får inta en passiv attityd, och jag noterar därför med tillfredsställelse vad kommunikationsministern säger i sitt svar, nämligen att automatiskt tågstopp – ATC – skall införas vid SJ så snart som möjligt och att man med de medel som föreslås i budgetpropositionen planerar att ta detta system i bruk inom SL-området år 1979. Jag hoppas att arbetet med detta påbörjas med en gång, så att vi verkligen får uppleva att olyckor av den typ som min fråga berör kommer att förhindras, såsom kommunikationsministern säger.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Det är utan tvivel så, herr Wirmark, att den säkraste metoden att förhindra olyckor på enkelspår är ett system med automatiskt tågstopp. Då stannar nämligen tåget i stället för att rusa mot ett annat tåg, med risk för en frontalkollision. Det är just denna säkerhetsanordning som SJ kommer att börja införa fr. o. m. nästa budgetår under förut-

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om förbättrad
säkerhet för
tågresenärer inom
Stockholmsom-
rådet*

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om effekterna för
LKAB av SJ:s
taxehöjning*

sättning att riksdagen är vänlig och beviljar investeringsmedel i enlighet med vad jag föreslagit i budgetpropositionen.

Jag vill också säga att det nuvarande systemet inte innebär att man gjort avkall på säkerheten, men man trappar upp säkerheten ytterligare ett steg med det automatiska tågstoppet. Samtliga olyckor som hittills förekommit i denna trafik har måst tillskrivas den mänskliga faktorn, och de har alltså berott på sådana misstag som bara kan förebyggas eller elimineras med automatiskt tågstopp.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om effekterna för LKAB av SJ:s taxehöjning

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara fru *Winthers* (fp) den 2 februari anmälda fråga, 1976/77:228, och anförde:

Herr talman! Fru Winther har frågat mig om jag vill medverka till att för LKAB mildra effekterna av SJ:s nu genomförda taxehöjning.

Den nyligen genomförda taxehöjningen vid SJ var nödvändig för att i möjligaste mån undvika en förlust under innevarande budgetår. Trots taxehöjningen, vars årseffekt beräknas till nästan 300 milj. kr., är det osäkert om ett underskott kan undvikas budgetåret 1976/77.

För den övervägande delen av SJ:s godstransporter regleras priset i särskilda fraktavtal mellan SJ och de olika kunderna. Det faller helt inom SJ:s ansvarsområde att besluta om dessa avtal. I vilken mån en generell taxehöjning vid SJ påverkar kundernas transportkostnad beror i dessa fall på vad man kommit överens om i avtalen. LKAB och SJ synes ha avtalat om att en allmän taxehöjning vid SJ också skall slå igenom på malmfrakterna.

Det måste i första hand ankomma på LKAB att vidta de åtgärder som kan behövas för att möta ökningen i den kostnadspost det här gäller på motsvarande sätt som man måste möta andra kostnadsökningar.

Fru WINTHER (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Den har ställts mot bakgrund av det svåra läge som LKAB nu befinner sig i. Varje kostnadsökning i nuvarande situation minskar LKAB:s möjligheter att driva verksamheten i malmfälten. Man har också redovisat sina bekymmer i ett brev till regeringen.

Statsrådet menar nu att det åvilar LKAB att vidta de åtgärder som krävs för att möta kostnadsökningen; man har ju skrivit ett avtal med SJ.

Den föreslagna höjningen innebär – det har SJ redovisat – för perioden december 1976–november 1977 en intäktsökning för vagnslastgods på 130 milj. kr. och för vagnslastgods, styckegods och persontrafik totalt

på 206 milj. kr.; statsrådet nämnde summan nästan 300 milj. kr. LKAB:s del av intäktsökningen skulle bli 45–50 milj. kr. Nästan 25 % av SJ:s totala intäktsökning skulle alltså bestå av LKAB och malmtransporterna. Det verkar väldigt hårt.

Även om man inte kan göra någonting åt den här kostnadsökningen är det väldigt viktigt för LKAB:s skull att transportkostnaderna över huvud taget minskas. Jag vill bara ta ett exempel på LKAB:s fraktkostnader. Det är f. n. lika billigt att skicka Malmbergsmalmen till Narvik och sedan med båt runt hela Norge och Sverige till Luleå som att sända den mellan Malmberget och Luleå på tåg. Då måste det väl vara något fel på det här avtalet.

Om det nu inte går att göra något åt den senaste höjningen av fraktkostnaderna, måste det alltså göras något på lång sikt. Jag hoppas att statsrådet vill medverka till det.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Läget är ju det att SJ, som jag sade, inte lämnar några övertvinster utan tvärtom riskerar ett direkt underskott i år, trots höjningen av frakttaxorna.

Om LKAB:s fraktkostnader vore för höga, skulle det innebära att SJ någon annanstans hade för låga frakttaxor. I annat fall skulle ju SJ inte lämna ett slätstruket resultat eller rent av ett underskott.

Jag vet inte om fru Winther har någon uppfattning om var SJ tar ut för låga priser, om hon anser att man tar för höga priser av LKAB.

Fru WINTHER (fp):

Herr talman! SJ subventionerar kanske vissa bandelar, men i Norrbotten har vi den bestämda uppfattningen att malmbanan har varit en mjölkko för SJ under många år. Vi menar att det borde bli litet rimligare transportkostnader.

Om vi jämför med gruvföretagen utomlands, finner vi att de fraktar 10 000 à 15 000 ton malm per tågsätt, medan LKAB kan frakta 4 000 ton per tågsätt. Det måste ju innebära en väldig kostnadsökning. En möjlighet att minska dessa kostnader vore att förbättra och modernisera transportapparaten. Jag hoppas att kommunikationsministern vill medverka till det för att på sikt minska LKAB:s fraktkostnader.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om postnummer i telefonkatalogens adressuppgifter

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara herr tredje vice talmannen Erikssons (fp) den 3 februari anmälda fråga, 1976/77:236, och anförde:

Herr talman! Herr tredje vice talmannen Eriksson har frågat om jag

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om postnummer i
telefonkatalogens
adressuppgifter*

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om postnummer i
telefonkatalogens
adressuppgifter*

avser att föreslå komplettering av adressuppgifterna i telefonkatalogen med postnummer.

Jag vill inledningsvis nämna att det är televerket som beslutar om telefonkatalogens utformning och innehåll. Som statligt affärsverk söker televerket att tillgodose sina kunders behov av olika tjänster till lägsta möjliga kostnader, och jag vågar påstå att verket hittills varit framgångsrikt på den punkten.

Telefonkatalogen är primärt avsedd som en förteckning över telefonabonnenterna. De uppgifter som tas in om varje abonnent begränsas därför i princip till vad som behövs för att identifiera en abonnent, dvs. namn, titel, gatuadress samt telefonnummer. Denna princip bidrar till att hålla katalogens omfång nere, vilket motiveras av både kostnadsskäl och praktiska skäl.

Kunder med box eller fack i adressangivelsen, dvs. främst företag, institutioner m. fl., kan dock mot särskild avgift få postnummer plus ortsangivelse införda i telefonkatalogen. Vad gäller det stora flertalet abonnenter har det enligt televerkets erfarenheter inte ställts anspråk på att få postnumret infört i adressangivelsen.

Under åren 1969–1971 infördes på postverkets bekostnad i varje katalogdel en förteckning över de postnummer som gällde katalogområdet. Sedan postverket efter särskilda marknadsundersökningar funnit att denna förteckning inte användes i någon större utsträckning slopades den fr. o. m. år 1972.

Eftersom få abonnenter har tillgång till samtliga katalogenheter är telefonkatalogen allmänt sett mindre lämplig att användas som en landsomfattande adressförteckning.

Televerkets katalogenhet utreder f. n. principerna för den framtida katalogutgivningen i vad gäller indelning, utgivningsintervall, innehåll m. m. Ett förslag till en ny sorts telefonkatalog har lagts fram, där bl. a. en fullständig postnummerförteckning ingår i varje katalogdel. Televerket skall inom kort diskutera förslaget bl. a. med representanter för postverket.

En sådan lösning skulle till en rimlig kostnad ge abonnenterna bättre information än det synnerligen kostnadskrävande systemet med postnummer i varje adressuppgift.

Herr tredje vice talmannen ERIKSSON (fp):

Herr talman! Den här frågan om en komplettering av telefonkatalogen med postnummer kan tyckas vara en väldigt liten sak. Men det är en praktisk vardagssak som vi varje dag allesammans upplever.

Frågan har ju väckts tidigare i riksdagen, och för något år sedan svarade trafikutskottet att man inte tog ställning till frågan eftersom den var under utredning. Nu talar kommunikationsministern om ett förslag från en utredning, och jag utgår från att det är samma utredning som utskottet talade om. I svaret säger kommunikationsminister Turesson: "Ett förslag till en ny sorts telefonkatalog har lagts fram, där bl. a. en fullständig

postnummerförteckning ingår i varje katalogdel.”

Jag tycker liksom statsrådet att det verkar vara en vettig lösning. Det framhålls, om jag har tolkat det rätt, att denna lösning innebär en samslagsning så att man får en rikspostnummerkatalog i varje telefonkatalogdel. Jag tycker att det verkar rimligt, om man kan få fram detta till en vettig kostnad.

Jag skulle vilja ställa en rak fråga till statsrådet, samtidigt som jag tackar för svaret: Är statsrådet beredd att verka för att vi snabbt får fram en sådan lösning?

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Ja, jag tycker själv att det här förslaget är ett bra förslag. Då får man alltså, som herr tredje vice talmannen Eriksson säger, en fullständig postnummerförteckning i början på varje telefonkatalogdel.

Det är ett ganska billigt förslag också, därför att man kan använda samma tryckningsförfarande för den delen av telefonkatalogen som postverket gör för sin postnummerförteckning. Om man däremot skulle sätta postnummret vid varje telefonabonnents adress, skulle det bli väldigt dyrbart. Man har gjort beräkningar och funnit att engångskostnaden blir 6 milj. kr., vartill kommer för varje år ytterligare 12 milj. kr., således första året 18 milj. kr. i dagens penningvärde och därefter 12 milj. kr. per år. Det är alltså en högst väsentlig kostnadsökning. Man uppnår, såvitt jag kan bedöma, en minst lika bra effekt genom att ha postnummerförteckningen i början av katalogen, och det gläder mig att herr tredje vice talmannen delar min uppfattning.

Herr tredje vice talmannen ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag bekräftar än en gång att herr statsrådet och jag är överens om att den här lösningen är vettig. Jag tror också att vi är överens om att framställningen av denna typ av katalog skall påskyndas, så att den kommer ut så snabbt som möjligt.

Men det finns en skillnad mellan statsrådet Turesson och mig, och den är att statsrådet har inflytande och möjlighet att påverka frågan till en snabb lösning. Jag vill vädja till statsrådet att använda det inflytandet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om den planerade mellanriksvägen Kiruna–Nordnorge

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara fru Winthers (fp) den 4 februari anmälda fråga, 1976/77:239, och anförde:

Herr talman! Fru Winther har frågat mig om jag är beredd att medverka till att medel anslås så fort som möjligt för vägbygget Kiruna–Nordnorge.

I årets budgetproposition erinras om att riksdagen förra våren godtog

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om den planerade
mellanriksvägen
Kiruna–Nordnorge*

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om den planerade
mellanriksvägen
Kiruna–Nordnorge*

trafikutskottets uttalande angående den planerade mellanriksvägen. Utskottet uttalade att det är angeläget att arbetena på mellanriksvägen igångsätts samt att erforderliga medel ställs till förfogande så snart de praktiska förutsättningarna föreligger.

Vägverket fastställde i slutet av december förra året arbetsplan för anläggning av vägen. Besvär över fastställelsebeslutet har i februari i år anförts bl. a. av en berörd sameby. Yttrande över besvären inhämtas f. n. från vägverket efter hörande av länsstyrelsen i Norrbottens län.

Förutsättningar att sätta i gång arbetena med vägen saknas sålunda, eftersom arbetsplanen inte har vunnit laga kraft. I avvaktan på regeringens prövning av besvären kan någon tidpunkt för vägbyggets påbörjande inte anges. Så snart de praktiska förutsättningarna föreligger är regeringen beredd att vidta åtgärder för att sätta i gång projektet.

Fru WINTHER (fp):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för svaret.

Bakgrunden till min fråga är att vägen Kiruna–Nordnorge är ett så angeläget projekt ur Norrbottens och speciellt Kirunas synpunkt, och när nu arbetsplanen äntligen är fastställd är det viktigt att pengar ställs till förfogande så fort de administrativa åtgärderna är slutförda och de praktiska förutsättningarna föreligger. Detta har ju också uttalats, som statsrådet påpekade, av en tidigare riksdag, och det gläder mig att statsrådet vidhåller den här linjen. Nu är arbetsplanen överklagad, men jag hoppas att detta inte kommer att ändra tidigare ställningstagande.

Det är viktigt med en snabb igångsättning ur sysselsättningssynpunkt. Just nu har vi stora problem för en del transportföretag. De har lastbilar och truckar som står och folk som är utan jobb. Allt svårare kommer det att bli när LKAB slutar malmbrytningen i Svappavaara.

Den regionala vägmyndigheten har tidigare talat om att det skulle finnas möjlighet att sätta i gång vägbygget hösten 1977, medan man på centralt håll nyligen enligt tidningsreferat uttalat att den byggplanering som krävs möjliggör igångsättning först hösten 1978.

Det här är oroande och det borde finnas en möjlighet att starta den första etappen av vägen redan i höst. Jag hoppas att kommunikationsministern vill medverka till en sådan lösning.

Ett annat bekymmer är att norrmännen är sena i sin planering. 1983/84 har nämnts som den tidpunkt då den norska delen av vägen skulle vara klar, och jag hoppas att kommunikationsministern tar upp det här förhållandet till diskussion med den norske samfärdselministern.

Som jag tidigare sade är jag glad över att statsrådet i dag vidhåller att regeringen – så snart de praktiska förutsättningarna föreligger – kommer att vidta åtgärder för att sätta i gång det här projektet.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Så fort besvären kommer till regeringen kommer vi givetvis att pröva dem utan dröjsmål, men självfallet måste prövningen

vara saklig och ingående, eftersom det är en fråga som har väckt stort intresse och en kraftig opinion.

Vad sedan beträffar möjligheterna att komma i gång under innevarande år med arbetena vill jag hänvisa till vad vägverkets generaldirektör sade inför riksdagens trafikutskott förra våren. Han uttryckte det så att han ansåg det svårt att få i gång ett planmässigt organiserat arbete redan under år 1977. Enligt vägverkets ledning är detta uttalande giltigt även i dag. Om det ansvariga verket och dess generaldirektör inte anser att man kan få i gång ett planmässigt organiserat arbete förrän nästa år, är det klart att det inte ligger i regeringens intresse att pressa fram ett arbete som i så fall skulle kunna betecknas som planlöst bedrivet.

Fru WINTHER (fp):

Herr talman! Men det kan vara mycket viktigt ur sysselsättningssynpunkt att man får starta med detta arbete, och jag hoppas att kommunikationsministern vill arbeta för det och medverka till att det kan ske. Det behöver nog inte bli så dåligt planlagt för det! Jag har en känsla av att vägen Kiruna-Nordnorge är en av de mest planerade vägar som någonsin varit påtänkt i det här landet.

Den här vägen berör, som jag ser det, Kirunas framtid på längre sikt, eftersom den öppnar handelsförbindelserna i öst-västlig riktning. Inlands-sågverken får direkt vägförbindelse med Nordnorge och vi får tillgång till isfri hamn. Vägen kan också stimulera till ytterligare industrietablering i Kiruna och det är mycket viktigt ur sysselsättningssynpunkt.

Sedan är det givet att de besvär som har kommit in skall prövas mycket noggrant. Men jag hoppas, som sagt, att det – så snart möjligheter finns – kommer att ställas medel till förfogande så att vägbygget kan komma i gång. Jag hoppas också att kommunikationsministern tar kontakt med norrmännen och försöker få dem att tidigarelägga sin del av vägen.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Beträffande den förhoppning som fru Winther senast uttryckte vill jag säga att vi självfallet skall göra vad vi kan för att den skall infrias. Vi skall naturligtvis också vara angelägna om att ha kontakter med norrmännen, så att byggena blir färdiga samtidigt på båda sidor riksgränsen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om PK-bankens kontobesked

Herr ekonomiministern BOHMAN erhöll ordet för att besvara herr Tarschys (fp) den 2 februari anmälda fråga, 1976/77:230, och anförde:

Herr talman! Herr Tarschys har frågat mig om jag finner det tillfredsställande att kontobeskeden till innehavarna av PK-bankens personkon-

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om PK-bankens
kontobesked*

ton – som i stor utsträckning administreras av postverket – inte längre innehåller uppgifter om kontots saldo.

Herr Tarschys fråga gäller en ändring i kontoredovisningen som PK-banken har genomfört för de kunder som har s. k. personkonton. Tidigare fick dessa kunder redovisning med uppgift om saldot genom kontoutdrag för varje dag som någon bokföring skett på kontot. Fr. o. m. årsskiftet lämnas redovisning till personkontoinnehavarna dels genom ett månadskontoutdrag med en sammanställning av samtliga transaktioner under månaden och med uppgift om kontobehållningen, dels genom avier efter varje löne- eller pensionsinsättning och vid andra bokföringar på kontot utom egna kontantuttag och insättningar genom banköverföring. På dessa avier finns numera inte någon uppgift om saldot.

Kontobokföringen för personkontona sköts av postgirot på entreprenad mot ersättning från PK-banken. Ändringen i kontoredovisningen är enligt vad jag har inhämtat beslutad av PK-banken för att rationalisera kontoredovisningen och minska bankens kostnader. Enligt min mening bör verksamhet som bedrivs av ett statsägt företag i affärsmässiga former utövas under självständigt ansvar och i fri konkurrens. Jag har tidigare i annat sammanhang i frågesvar just till herr Tarschys redovisat min grundsyn i detta hänseende. I nu förevarande fall vill jag tillägga att den service som PK-banken ger i fråga om kontobesked även efter ändringen torde vara minst lika god som den som andra affärsbanker erbjuder sina kunder.

Herr TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Bohman för svaret. Som statsråd vill herr Bohman inte ha någon bestämd mening om ett beslut som har fattats av PK-bankens styrelse. Som kund i PK-banken har jag däremot en mycket bestämd mening – och jag vet att andra kunder har samma mening – nämligen att den förändring som nu genomförts innebär en klar försämring.

Förr hade vi en automatisk bokföring. Det var bara att i en pärm eller på annat sätt samla de avier som kom, så hade man en klar överblick över kontots behållning. Nu har man lämpat över denna bokföring på de enskilda människorna. Det är kanske inte så mycket krångel för var och en, men det rör sig ändå om mer än en miljon människor. När vi kämpar mot krånglet i samhället är det just sådana här små besvärsligheter vi måste ta itu med.

Vad gör man om man under månadens lopp tappar kontrollen över sitt konto och inte riktigt vet hur mycket pengar som finns kvar? Det går i varje fall inte att ringa till posten eller PK-banken. Där svarar man att ställningen på kontot inte får uppges. I stället får den enskilde spararen snällt ställa sig i kön på postkontoret eller på PK-banken och be att tjänstemännen bakom disken ringer upp PK-banken, till de andra köande kundernas förtret.

I dagens nummer av Svenska Dagbladet refereras en skrivelse från

PK-banken till ekonomidepartementet. Banken framhäver där att dess position som landets största löneservicebank är resultatet av ett framgångsrikt produktutvecklings- och ackvisitionsarbete inom detta område. Det kan hända. Men vad gör då PK-banken efter att framgångsrikt ha lockat arbetsgivare och löntagare till denna form av löneutbetalning och sparande? Jo, man beslutar ensidigt att försämlra servicen. Den typen av produktutveckling tror jag att bankens kunder betackar sig för.

Jag medger gärna att det är ett problem att fatta beslut i sådana här frågor. Man kan inte ta upp förhandlingar med alla bankens kunder. Men det borde inte heller vara så enkelt som det uppenbarligen varit i detta fall. Om ingen annan bevakar konsumenternas intressen får väl vi politiker göra det. En serviceförsämlring blir inte mer försvarlig bara för att alla landets banker är överens om den.

Som alla andra serviceförsämlringar är den här givetvis motiverad av kostnadsskäl. Hur stora besparingar PK-banken gör kan jag som utomstående inte bedöma. Men låt oss ha klart för oss vad man *inte* har sparat. Det är inte avierna vid inbetalning på kontot eller vid överföringar mellan olika konton. De kommer fortfarande på posten. Det är inte heller kontrollen av kontots behållning vid varje överföring. Den måste man fortfarande göra för att se till att ingen plundrar banken på pengar som inte finns. Saldot tas alltså fram, men man underlåter nu att trycka det på den avi som ändå i de flesta fall går ut till kunderna. Det kan inte vara någon betydande besparing, i jämförelse med det krångel och de besvärligheter som det orsakar någon miljon enskilda människor, däribland 200 000 statspensionärer.

Herr ekonomiministern BOHMAN:

Herr talman! Herr Tarschys får förlåta mig att jag tycker att herr Tarschys inte är särskilt logisk. Vi hade en debatt för några månader sedan – om jag inte minns fel – då vi diskuterade SCB, principerna för vissa verks verksamhet och den monopolställning som en del av de statliga verken och myndigheterna har i olika sammanhang. Herr Tarschys talade sig då varm för fri konkurrens på lika villkor, stor öppenhet osv. När jag nu återopar samma principer när det gäller den affärlsmässigt drivna PK-banken – jag hoppas att herr Tarschys delar min uppfattning att PK-banken skall drivas affärlsmässigt och i konkurrens med andra – framför herr Tarschys en helt annan argumentation. Han bortser från att inga andra banker lämnar motsvarande saldoredovisning, som i allra högsta grad är kostnadsbelastande.

På en punkt skall jag ge herr Tarschys rätt: så länge PK-banken har en viss monopolställning kan man ställa större krav på den. På sätt och vis ligger det någonting i det. Nu håller vi på och överväger inom regeringen att ta bort den monopolställningen, men den gäller som bekant inte de konton som vi just nu talar om. Hos andra banker finns inte den här saldohistorien.

Sedan bör man beakta den omständigheten att sådana saldon som herr

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om PK-bankens
kontobesked*

Tarschys vill ha är rätt osäkra. Det finns nämligen risk för att de inte stämmer med verkligheten, eftersom det ofta är fråga om uttagning av checkar. Man har kunnat konstatera att det medför vissa risker för kontoinnehavarna – de har fått ett saldobesked i sin hand som inte har stämt, och det har kunnat leda till beklagliga misstag. Kontoutdrag med uppgift om saldo är sålunda inte enbart en fördel.

Herr TARSCHYS (fp):

Herr talman! För det första kan vi väl vara överens om att postgirot har den typ av saldoredovisningar som jag talar om. För det andra ser jag inte parallellen mellan den fråga som jag tidigare ställde till herr Bohman om SCB:s monopolställning i fråga om intervjuundersökningar och den här frågan. Jag menar att det är självklart att man måste kunna ställa krav på stora företag, inte minst på monopolföretag. Man kan diskutera huruvida PK-banken har monopol. Den har i varje fall monopol i viss mening på utbetalning av pensioner till statspensionärer.

Oavsett om det är ett monopol eller inte måste det vara en rimlig uppgift för politiker att ta upp frågor som bekymrar människorna, att aktualisera krångel i samhället. Kampen mot krångel, mot onödigt besvär, skall inte bara föras mot krångel i den i snäv mening offentliga sektorn, den måste också föras mot krångel i den privata sektorn. Om det dessutom är så att staten som ägare till PK-banken har ett speciellt ansvar, finns det ännu större skäl att efterlysa uppmärksamhet från regeringen och åtgärder för att motverka att PK-banken ensidigt försämrar sin service till de kunder som den har värvat under förutsättningar som banken därefter upphäver.

Herr ekonoministern BOHMAN:

Herr talman! Det är en gammal sanning att om man kräver logik av en meningsmotståndare säger vederbörande att man inte kan dra paralleller mellan dessa två områden. Jag hävdar principen att våra statsägda företag som driver affärsmässig verksamhet skall göra det i fri konkurrens, och herr Tarschys har tidigare hävdat samma princip.

Herr Tarschys åberopade att postgirokontoret lämnar saldobesked. Men på postgirokontot förekommer inte obokförda kontantuttag och inte heller checkar, vilket det gör på personkontona. Därför kan man från postgirokontoret få ett saldo som omedelbart faller ut och visar sig stämma. Så är ingalunda fallet vare sig på PK-banken eller på andra banker. Och som sagt, kräver man att PK-banken skall hävda sig i fri konkurrens med andra banker kan man inte rimligen kräva att den skall dra på sig ökade kostnader. Kan den vinna fördelar i konkurrenshänseende genom att ge bättre service skall den göra detta, men regeringen skall inte komma med pekpinna åt PK-banken då det gäller dess rent affärsmässiga serviceverksamhet. Det är min principiella utgångspunkt för den här debatten.

Herr TARSCHYS (fp):

Herr talman! Förstod jag herr Bohmans senaste anförande rätt ville han visa att det vore svårt att införa det här systemet. Men systemet har ju tillämpats ända fram till årsskiftet. PK-banken har klarat av detta tidigare. Det var vid årsskiftet man ändrade sin praxis och införde en sämre service.

Alltså är det fullt möjligt att ge den typ av saldoredovisning som jag talat om.

Det är inte fråga om att dra på PK-banken nya kostnader, utan det rör sig om en service som tidigare har förekommit. Jag förstår att PK-banken vill spara, men detta sparande bör inte gå ut över kundernas intressen.

Herr Bohman höll ett mycket intressant anförande förra veckan då han svarade på en fråga av herr Börjesson i Falköping. Han talade då om det viktiga i att bevaka att företag inte fattar beslut, som får negativa samhällsekonomiska effekter. Det var, om jag förstod herr Bohman rätt, speciellt ekonomidepartementets uppgift att vaka över detta. Här finns en utmärkt uppgift, herr Bohman. Vaka över att PK-bankens företags-ekonomiska beslut inte får negativa samhällseffekter för den miljon människor som har konton på PK-banken!

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om vidgad rätt till fri sjukhusvård för ålderspensionärer

Herr socialministern GUSTAVSSON erhöll ordet för att besvara herr Börjessons i Falköping (c) den 18 januari anmälda interpellation, 1976/77:77, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat mig om jag vill medverka till att ålderspensionärer, som icke är varaktigt omhändertagna för sjukhusvård, skall få fri sjukhusvistelse även om sjukhusvården omfattar mer än sammanlagt ett år.

När en försäkrad vårdas på sjukhus betalas vårdavgiften av sjukförsäkringen. Samtidigt görs ett avdrag på den försäkrades sjukpenning med 20 kr. per dag eller i vissa fall med lägre belopp. För bl. a. ålderspensionär som fyllt 70 år eller dessförinnan uppbär hel ålderspension svarar försäkringen för sjukhusavgiften i högst 365 dagar. Avdrag för sjukhusavgiften under denna tid görs endast i det fall pensionären uppbär sjukpenning. Vid längre sjukhusvistelse än sammanlagt ett år får pensionären själv svara för vårdavgiften som f. n. utgör 20 kr. per dag. Det har dock förutsatts att sjukvårdshuvudmännen vid behov medger avgiftsnedläggning eller avgiftsbefrielse för att inte vårdavgiften skall bli för betungande. Den vårdavgift som pensionären får betala i dessa fall motsvarar i princip det sjukpenningavdrag som görs vid sjukhusvård för övriga försäkrade.

Socialutredningen har nyligen överlämnat ett delbetänkande om av-

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om vidgad rätt till
fri sjukhusvård för
ålderspensionärer*

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om vidgad rätt till
fri sjukhusvård för
ålderspensionärer*

gifter inom långtidsvården. I betänkandet diskuteras ett antal tänkbara system för avgifter för utförsäkrade patienter inom långtidsvården. Frågan om avgiftsreglerna för dessa patientgrupper kommer nu att övervägas inom socialdepartementet. Jag är inte beredd att f. n. uttala mig om vilka åtgärder som dessa överväganden kommer att leda till.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag ber att få framföra mitt tack till socialministern för svaret på min interpellation.

Jag finner svaret positivt i så måtto att det framgår att socialutredningens betänkande om avgifter i långtidsvården innehåller tänkbara system för avgifter för utförsäkrade patienter inom långtidsvården. Vidare lovar socialministern att frågan om avgiftsreglerna för dessa patientgrupper skall diskuteras inom socialdepartementet.

Det problem jag berört i min interpellation gäller pensionärer med folkpension i form av förtidspension eller ålderspension som inkomst. Försäkringen svarar för deras sjukhusvistelse under högst 365 dagar. Vid längre sjukhusvistelse får pensionären själv betala vårdavgiften, som f. n. är 20 kr. per dag. Jag avser i sammanhanget inte de människor som blivit varaktigt omhändertagna för vård utan de som under en längre tids vård dock har kvar exempelvis en lägenhet, som de måste betala hyra för, samt försörjningsplikt mot familjemedlemmar.

Jag skall med ett par exempel belysa hur hårt dessa regler för utförsäkrade slår. En person i 70-årsåldern hade på grund av hjärtinfarkter tillbringat flera månader på ett modernt sjukhus. Hans ena ben är amputerat. Vården är bra, säger han, men han är bekymrad över de kostnader denna medför. Hans enda inkomst är folkpensionen. Han har ingen ATP. Varje dag kostar honom 20 kr. Det är en dryg avgift för en pensionär med endast folkpension som inkomst. Dessutom vill han ju ha kvar sin lägenhet, liksom telefon och TV. För att klara sin sjukhusvistelse tvingas han avstå i första hand från telefon och TV och i andra hand från sin lägenhet. Denna vill han dock ha kvar för att kunna återvända till sitt hem efter – som han hoppas – avslutad sjukhusvistelse. Men en vårdavgift på 20 kr. om dagen omintetgör detta.

En lantbrukare i 45-årsåldern blev förtidspensionerad den 1 oktober 1975 och vistas för lång vård på sjukhus. Efter den 1 oktober 1976 tvingas han att till sjukhuset betala en vårdavgift på 20 kr. per dag. Vederbörande är gift och har två barn, sju och tio år gamla. Han och hans maka äger en jordbruksfastighet som är taxerad till 79 000 kr. Patienten – dvs. maken, fadern – har med förtidspension, inkluderande ATP, en bruttoinkomst på ca 31 000 kr. varav alltså skatt skall dras. Med denna inkomst skall han väsentligen försörja sin familj – jordbruket kan inte ge någon avkastning på grund av hans allvarliga sjukdomstillstånd.

Om denne man inte behövde erlägga avgiften på 20 kr. för vården på sjukhuset skulle familjens ekonomiska situation underlättas avsevärt. Det är självfallet lätt att säga att familjen kunde avyttra sin gård i denna

situation. Så enkelt är det emellertid inte för denna familj, liksom inte heller för så många andra. Familjen är känslomässigt hårt bunden vid sin gård. Till detta kommer att sonen – visserligen bara tio år gammal – uttalat som sin högsta önskan att en gång få överta den och bruka den. Jag anser att aspekter av detta slag är så väsentliga att jag gärna vill höra socialministerns syn på dem.

Personligen har jag vad gäller det sistnämnda fallet försökt att via vissa fonder utverka medel så att familjen kunde slippa den vårdavgift som blir så betungande. För att enskilda långtidssjuka inte skall drabbas så hårt som nu sker i vissa enstaka fall måste enligt min mening reglerna ändras.

Herr talman! Mot bakgrund av speciellt det sistnämnda fallet – de exempel jag anfört kunde mångfaldigas, det har framkommit vid de samtal jag haft med olika kuratorer på lasaretten – vill jag ställa frågan till socialministern om han aktivt vill medverka till en rättvisare ordning när det gäller långtidssjuka som krävs på en vårdavgift av 20 kr. per dag när de har löpande utgifter att klara utanför sjukhusets väggar, bl. a. försörjningsplikter.

Jag vill trots allt tacka för detta – som jag uppfattar det – positiva svar på min interpellation, men jag vore tacksam att få höra socialministerns personliga inställning till de frågor inom hans departement som jag nu aktualiserat.

Herr socialministern GUSTAVSSON:

Herr talman! Det är viktigt att hålla i minnet att både förtids- och ålderspension på samma sätt som sjukpenning är avsedda att träda i stället för en förvärvsinkomst. Pension kan innefatta en relativt hög ATP eller tjänstepension, och för en förvärvsarbete gör det omedelbart ett avdrag med 20 kr. om dagen på sjukpenningen vid sjukhusvistelse. Men en ålderspensionär som saknar förvärvsinkomst får helt fri sjukvård under sammanlagt ett år genom att sjukförsäkringen under den tiden betalar vårdavgiften till sjukvårdshuvudmannen. Under denna tid betalas pensionen ograverad till pensionären, och först därefter börjar vårdavgift att tas ut från pensionären, med 20 kr. per dag.

Herr Börjesson i Falköping tar upp två fall. I det ena fallet är det en pensionär som endast har folkpension och därmed också, skulle jag förutsätta, kommunalt bostadstillägg. I en rekommendation som Kommunförbundet sänt ut om hur man skall gå till väga när det gäller kommunala bostadstillägg till pensionärer inom långtidsvården föreslås bl. a. att bostadstillägg skall utgå i minst fyra månader från intagning på sjukhus och att det därefter skall göras en bedömning av sjukdomens varaktighet i det enskilda fallet. Om den beräknas vara längre än 15–24 månader kan det kommunala bostadstillägget dras in. Om kommunerna tillämpar den regeln skulle det innebära att en pensionär som beräknas vara intagen på sjukhus under högst två år skulle kunna behålla sin bostad under sjukhustiden. Och redan i dag är det många kommuner som tillämpar

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om vidgad rätt till
fri sjukhusvård för
ålderspensionärer*

just de här reglerna.

Personen i det andra fallet som herr Börjesson tog upp är jämförbar med en jordbrukare som har inkomst av sin verksamhet motsvarande summan av de samlade pensionerna. Han får också 20 kr. per dag som avdrag på sjukförsäkringen. Dessa personer är alltså jämställda.

Jag är medveten om att det här finns problem för många. Beträffande den fråga herr Börjesson till slut ställde, om jag aktivt vill medverka till större rättvisa, får jag hänvisa till det svar jag gav. Socialutredningen överlämnade sitt betänkande för en dryg vecka sedan, och det betänkandet skall vi nu grundligt titta på. Som jag nämnde i mitt svar redovisas i betänkandet olika system för avgifternas uttagande, och de bygger alltså på tanken att man skall skapa största möjliga rättvisa och se till att de personer som har en besvärlig situation inte drabbas.

Det är det svar jag kan ge, och jag vill försäkra herr Börjesson att vi noggrant skall titta på den här frågan.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag är medveten om att detta ingalunda är något lättlost och inte heller något litet problem. Tvärtom kan jag försäkra socialministern att det vållar inte minst våra kuratorer stora svårigheter. De konfronteras ju med problemet i sitt dagliga arbete.

Jag är medveten om att pensionen skall ersätta den arbetsinkomst som vederbörande skulle haft, om han inte hade varit sjuk. Men i sådana fall som jag här har tagit fram – och speciellt det sista exemplet där vederbörande hade en inkomst på 31 000 kr. och försörjningsplikt mot två minderåriga barn och en hustru som dessutom skadats i samband med en olycka – borde man enligt min mening kunna ge avkall på bestämmelserna och sänka avgiften. Naturligtvis är det inte meningen att någon skall tjäna pengar på att anlita våra sjukvårdsinrättningar, men bestämmelserna skall inte heller innebära att den sjukes ekonomiska ställning äventyras.

Som torde ha framgått av mitt inlägg är det otvivelaktigt så att skäl kan tala för en översyn av avgiftsreglerna, så att även förtids- och ålderspensionärer när synnerliga sociala och humanitära skäl föreligger slipper att betala hela vårdavgiften, 20 kr. per dag.

Det svar som jag nu har fått uppfattar jag så att socialministern överväger att ta viss hänsyn till sådana fall som jag har åberopat i min interpellation.

Är vi överens om det?

Herr socialministern GUSTAVSSON:

Herr talman! I sådana fall som herr Börjesson i Falköping här har tagit fram – alltså där synnerliga skäl föreligger – finns redan i dag den individuella prövning som sjukvårdshuvudmännen har åtagit sig att göra. Den person som hamnar i en så besvärlig situation skall redan nu kunna få en viss avgiftsbefrielse.

Och, herr Börjesson, det förslag som har lagts fram skall vi noggrant studera. Jag hoppas att vi skall få fram regler som ger oss ett bättre system än det vi har i dag. Men jag tror visst att det alltså kan finnas fall där man måste gå den individuella prövningens väg, alltså där sjukvårdshuvudmännen måste träda in.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag har kanske ingen anledning att förlänga denna debatt ytterligare, men jag tar fasta på vad socialministern anförde nu senast. Och jag skall se till att protokollet från denna överläggning vidarebefordras till de sjukvårdshuvudmän som jag kommer i kontakt med och som det kan finnas anledning att diskutera med i just sådana fall som jag har talat om i interpellationen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1976/77:59 till utbildningsutskottet

1976/77:63 till konstitutionsutskottet

1976/77:67 till jordbruksutskottet

1976/77:69 till justitieutskottet

§ 11 Föredrogs men bordlades åter

konstitutionsutskottets betänkanden 1976/77:23 och 24

justitieutskottets betänkande 1976/77:18

kulturutskottets betänkanden 1976/77:28–30

utbildningsutskottets betänkanden 1976/77:11 och 12

trafikutskottets betänkande 1976/77:15

näringsutskottets betänkande 1976/77:17

arbetsmarknadsutskottets betänkande 1976/77:14

§ 12 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna 1976/77:96 och 97.

§ 13 Anmälades och bordlades

Motioner

1976/77:1348 av fru *Håkansson* med anledning av propositionen

1976/77:59 om utbildning och forskning inom högskolan m. m.

1976/77:1349 av herr *Werner m. fl.* med anledning av fullmäktiges i riksbanken förvaltningsberättelse för år 1976 (redogörelse 1976/77:7)

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

*Om vidgad rätt till
fri sjukhusvård för
ålderspensionärer*

Tisdagen den
15 februari 1977

*Anmälan av
interpellation*

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 15 februari

1976/77:98 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr jordbruksministern om villkoren för försäljning av staten tillhörig fast egendom:

Enligt gällande förordning om försäljning av staten tillhörig fast egendom (SFS 1971:727) får icke försäljning ske med hänsyn till köparens relationer till säljaren. Även om jag är medveten om att någon favorisering inte får ske, bör ändå en viss hänsyn tas till om köparen på ett eller annat sätt är knuten till vederbörande myndighet som säljare. Det kan ligga i vederbörande myndighets intresse att i sin verksamhet beakta sociala och humanitära skäl. Detta innebär inte att staten som säljare avyttrar staten tillhörig fast egendom till icke marknadsmässigt pris, utan snarare en vilja att sälja till ett i marknaden skäligt pris, om synnerliga och ömmande skäl därtill föreligger.

Vad som ger mig anledning att aktualisera frågan om försäljning av staten tillhörig fast egendom är det förhållandet att domänverket har förvägrat en lantarbetare att förvärva ett jordområde från domänverkets fastighet Badene Stommen 2:1 i Kvänums socken, Skaraborgs län, för uppförande av ett bostadshus för sin och sin familjs räkning. Det markområde som det är fråga om är mindre värdefull mark som ej kan utnyttjas för jordbruksändamål.

Som skäl anför domänverket bl. a. följande:

”Domänverket iakttar stor återhållsamhet ifråga om försäljning av enstaka tomter för ny bostadsbebyggelse såvida icke tomten ligger inom planlagt bebyggelseområde eller i anslutning till befintlig bebyggelse. Domänverket anser sig därigenom följa gällande riktlinjer för bostadsbebyggelsens utveckling och även gagna det egna intresset att inte försämra de förvaltade brukningsenheternas arrondering och andra förutsättningar för rationell drift.

Olägenheterna med bostadstomter inom eller i anslutning till brukningsenheter för jordbruk eller skogsbruk har under senare år blivit alltmer påtagliga. Tomtens ägare ställer ofta krav på skötseln av kringliggande mark – t. ex. i fråga om vattenavledning, avverkning, djurhållning, gödsling, besprutning – och verksamheten på tomten kan vara till besvär när det gäller drift och bevakning.”

Ifrågavarande markområde ligger inom icke planlagt bebyggelseområde. Markområdet är lämpligt för uppförande av ett bostadshus. Något lämpligare tomtområde kan knappast uppbringas inom den bygden, såvitt inte prima åkermark skall tas i anspråk – och detta kan ej vara försvarbart i en tid då all prima åkermark måste skyddas mot bebyggelse.

Om vederbörande lantarbetare får köpa det tilltänkta jordområdet så inverkar inte detta på något sätt på arrondering och andra förutsättningar för rationell drift. Domänverket anför att den tilltänkta tomtägaren efter tomtområdets förvärvande skulle ställa krav. Detta förefaller rent hypotetiskt, och skulle dylika krav utgöra hinder för markförsäljning, så skulle all nybebyggelse på landsbygden upphöra. Detta strider också mot de allmänna riktlinjer för bebyggelse på landsbygden som riksdagen uttalat sin anslutning till.

Enligt min mening synes det anmärkningsvärt att domänverket vill förhindra en lantarbetare på en av domänverkets egna fastigheter att förvärva ett jordområde som domänverket mycket väl kan avstå ifrån utan att vare sig ekonomiska eller andra olägenheter behöver uppkomma. Någon favorisering gentemot vederbörande skulle det ej röra sig om – snarare är det fråga om humanitära och sociala skäl, som borde vara vägledande för domänverket i dess bedömningar.

Då frågan är av principiell betydelse och då man kan förvänta sig att andra liknande fall har förekommit, talar alla skäl för att en översyn av förordningen om försäljning av fast egendom kommer till stånd och att stor vikt bör läggas vid det förhållandet att domänverket fortsättningsvis bör medge försäljning då humanitära och sociala skäl föreligger och att hänsyn även bör tas till huruvida vederbörande intresserad köpare på ett eller annat sätt är knuten till verket i fråga. Domänverket bör dessutom utgå från de riktlinjer för glesbebyggelse som riksdagen beslutat om.

Med stöd av vad jag här anförat hemställer jag om att få rikta följande fråga till herr jordbruksministern:

Vill statsrådet medverka till att gällande förordning (SFS 1971:727) får en vidare tolkning så att sociala och humanitära skäl tillmätes en mycket stor vikt och betydelse och därmed är normgivande när det gäller försäljning av statlig fast egendom?

§ 15 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 14 februari

1976/77:252 av herr *Söderqvist* (vpk) till herr justitieministern om sekretessbeläggning av utredningar angående vapenfri tjänst:

Vid ansökan om vapenfri tjänst görs en utredning om sökandens personliga förhållanden och övriga omständigheter som behöver vara klarlagda när ansökan skall prövas. Uppgiften att utföra sådan utredning läggs som regel på särskilt anlitade utredningsmän. De avger utlåtande till vapenfrinämnden med följande innehåll:

Tisdagen den
15 februari 1977

*Meddelande om
frågor*

Persondata om sökande.

Redogörelse för samtal med sökande.

Uppgift om personer och myndigheter som utredningsmannen haft kontakt med och om vad som därvid framkommit.

Utredningsmannens synpunkter och bedömning.

Varken denna utredning eller vapenfrinämndens beslut undantas från offentlighetsprincipen. Som jämförelse kan nämnas att handlingar som upprättas i samband med inskrivning av värnpliktiga är sekretessbelagda och således inte får utlämnas utan vederbörandes samtycke. Detsamma gäller oftast andra handlingar som berör personliga förhållanden.

Med bakgrund härav vill jag fråga herr justitieministern:

Är justitieministern villig att medverka till att utredningar angående vapenfri tjänst överförs till sekretessbelagt område?

den 15 februari

1976/77:253 av herr *Lindström* (s) till herr kommunministern om ansvaret för brandbekämpning på fartyg:

Den 20 januari 1977 utbröt brand ombord på Blekingetrålaren Vingafors nära Blekingekusten. Larm slogs från trålaren, och besättningen kunde efter kort tid räddas av en tillskyndande trålare, Hållö.

Hållö tog därefter den brinnande trålaren på släp för att möta eventuellt släckningsmanskap. Något över tre timmar efter detta sammanträffade man med flodsprutan Passopp, varvid släckningsarbetet kunde inledas under bogseringen in till kaj i Karlskrona. Först två timmar därefter kunde ett effektivt släckningsarbete sättas in då båtarna nått kaj.

På grund av att det dröjde så länge innan något släckningsarbete sattes in blev Vingafors totalt utbränd och kommer att bli mycket kostsam att åter göra sjövärdig.

Enligt uppgifter finns det i Sverige ingen myndighet eller institution som har pålagts ansvar för bekämpande av bränder på fartyg utmed den svenska kusten.

Med hänvisning till det anförda vill jag till ansvarigt statsråd ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att införa bestämmelser i brandlagen där någon myndighet ges huvudansvar för släckning av bränder på fartyg?

1976/77:254 av herr *Nilsson* i Uddevalla (s) till herr försvarsministern om förbud mot militära övningar i viss del av Bohusläns skärgård:

I en stor del av Borgilefjorden, norr om Orust i Bohuslän, planerar militärmyndigheterna för ett militärt övningsområde för marinen. Övningarna avses innefatta bl. a. undervattenssprängningar och sprängningar av drivande minor.

Övningarna är beräknade att hållas under april-maj samt två veckor i augusti varje år.

Det berörda området är ett bland de vackraste i innerskärgården. Tusentals människor utnyttjar denna del av skärgården för bad, fiske och annat friluftsliv.

Är försvarsministern beredd att medverka till att militära övningar i denna del av skärgården – som är avsedd för det rörliga friluftslivet – förhindras?

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.10.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 71

Tisdagen den
15 februari 1977

*Meddelande om
frågor*